

Resultaten van het Vogelringstation Het Gooi

Rudy Schippers

Het broedseizoen van 2017

Vrijwel alle rietvogels leven in de zomerperiode voornamelijk van geleedpotigen, zoals luizen en muggen. De afgelopen twee jaar zien we daar in het riet veel minder van in vergelijking met de jaren daarvoor. De gevolgen

voedsel voor de jonge vogels, omdat we veel minder groeistrepen tegen kwamen dan in 2016. Groeistrepen in de veren bij jonge vogels ontstaan wanneer er een periode is met maar heel weinig eiwitrijk voedsel. De tabel hieronder van de tien meest

van een ring konden worden voorzien waren verrassend.

Het slechte nieuws is dat het Usutu virus, zoals beschreven in De Korhaan van november 2016, inmiddels het Gooi heeft bereikt en al vele slachtoffers heeft gemaakt bij vooral merels. Bij Oud Valkeveen worden op het moment van schrijven (eind september 2017) maar weinig lokale merels meer gevangen. Wel zijn de eerste merels uit noordelijke streken inmiddels gearriveerd. Deze zijn veelal een fractie groter dan de Nederlandse merels, de vrouwtjes zijn donkerder en hun veren hebben ook vaak een wat geschubd patroon.

Einde broedseizoen

Aan het eind van het broedseizoen vliegen er vooral jonge vogels in de netten. Wanneer de ouders niet meer voor hun jongen hoeven te zorgen verlaten ze het broedgebied, of gaan ze alvast naar het zuiden richting overwinteringsgebied. Jonge vogels blijven vaak in de omgeving, of verkennen de wijde omtrek, wat in alle richtingen kan zijn (dispersie) en soms honderden kilometers ver weg. We zien daarom vanaf begin augustus veel vreemdelingen in de netten, terwijl de eigen vogels grotendeels vertrokken zijn.

Trekvogels

In de trekperiode passeren vogels ons gebied en blijven alleen ter plaatse wanneer de weersomstandigheden minder gunstig zijn. Vanaf augustus worden niet alleen grotere aantallen, maar ook meer verschillende soorten gevangen en er worden op opeenvolgende dagen vooral nieuwe vogels gevangen en we zien maar

Geringde jonge vogels	2014	2015	2016	2017
kleine karekiet	229	144	118	105
tjiftjaf	125	132	62	62
zwartkop	91	115	31	72
roodborst	29	48	22	20
tuinfluiter	21	29	7	19
rietzanger	20	17	27	18
winterkoning	29	28	29	10
bosrietzanger	25	7	9	1
rietgors	15	20	5	24
heggenmus	4	25	13	10
Totaal	588	565	323	341

hiervan zijn duidelijk merkbaar aan de vogelpopulatie en vooral bij de kleine karekiet.

Bij Oud Valkeveen wordt de jaarlijkse fluctuatie van de broedvogelpopulatie en aantallen jonge vogels vastgesteld aan de hand van Constant Effort Sites (CES)- gegevens. Tijdens deze CES periode zijn de netopstellingen gedurende het broedseizoen elk jaar hetzelfde om een goede vergelijking te kunnen maken. Het broedseizoen is in 2017 slechter geweest dan het gemiddelde van de afgelopen jaren, wat al enigszins verwacht werd nadat vorig jaar veel vogels getroffen waren door zware regens en een gebrek aan insecten. Zie hiervoor 'Gooise vogels zwaar getroffen door extreme weersomstandigheden' in de Korhaan van november 2016.

Juni 2017 was een droge en warme maand, wat mogelijk mede een reden voor de lage aantallen geweest kan zijn. Toch was er kennelijk voldoende

geringde jonge vogels van Oud Valkeveen geeft de vangsten weer tot eind juli. Aantallen vanaf augustus laten een ander beeld zien, maar veel van die late vogels betreffen mogelijke doortrekkers die niet uit het gebied komen.

Gelukkig is er ook nog positief nieuws want dit jaar kregen we 15 jonge baardmannen en vijf jonge blauwborstjes in de netten, duidelijk meer dan in voorgaande jaren. Ook de twee jonge Cetti's zangers die

Cetti's zanger

Tobias Leurs

weinig vogels terug van eerdere dagen. Zo werden alleen in augustus 2302 nieuwe vogels geringd en 167 terug gevangen van in totaal 43 soorten. Hieronder drie soorten die niet eerder bij de Gooimeerkust zijn gevangen.

Ortolaan

Tobias Leurs

Ortolaan

Deelnemers aan de cursus 'vogeldeterminatie voor gevorderde vogelaars' van de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken hebben de gelegenheid gekregen om een bezoek te brengen aan het ringstation. Zij waren getuige van veel interessante vangsten, waaronder die van een ortolaan, de eerste voor ons ringstation. Deze gorzensoort is vooral te herkennen aan de gele ring om zijn oog. Hij broedt van Zweden en Finland via Oost-Europa tot aan Turkije, maar ook in Frankrijk en Spanje en vooral ook in Catalonië. Het dichtstbijzijnde broedgebied van deze voor Nederland zeldzame soort ligt in het oosten van Nedersaksen in Duitsland. Zijn overwinteringsgebied ligt ten zuiden van de Sahara. Zoals wellicht bekend wordt de ortolaan beschouwd als een delicatessen in Frankrijk. Onze jonge vogel had vrij veel vet maar laten we hopen dat hij daarmee over Frankrijk heen kon vliegen.

Waterrietzanger

Christian Brinkman

Waterrietzanger

De tweede nieuwe baansoort was de vangst van een jonge waterrietzanger. De door ons genoemde 'wariza' stond al een tijdje bovenaan onze wenslijst en het geluid van deze soort werd tot dusver tevergeefs gedraaid. Op 14 augustus tijdens het sluiten van de netten rond het middaguur kon hij alsnog binnengehaald worden.

Waterrietzangers broeden vooral in Wit-Rusland en in Poolse moerasgebieden tegen de grens met Wit-Rusland. De populatie van de waterrietzanger gaat achteruit, vooral door drainage van de natte gebieden waar hij broedt. Toen wij de eerstejaars vogel in de hand hadden viel niet alleen de kenmerkende centrale kruinstreep op maar ook zijn relatief dunne staart.

Een derde nieuwe baansoort betrof de oeverloper, waarvan er op de eerste dag gelijk al zes in de netten bleven hangen. Enkele dagen later konden we daar nog vijf andere oeverlopers aan toevoegen.

Andere doortrekkers

Andere bijzondere soorten die in augustus tijdens de doortrek gevangen werden waren de waterral, het porseleinhoen, een zestal ijsvogels, een draaihals, een Cetti's zanger, een spotvogel, een vuurgoudhaan en een vijftal paapjes. Vooral die paapjes vielen op, want tot nu toe hadden we er ooit eerder een in 2012 gevangen (bij Oud Naarden) en een in 2014 (bij Oud Valkeveen).

Paapje

Christian Brinkman

Ook het porseleinhoen is voor ons een heel interessante soort die we één keer eerder (in 2012) bij Oud Naarden gevangen hadden en ook enkele keren bij het Raboes. De draaihals is eveneens verre van algemeen hoewel we hem vanaf 2011 vrijwel jaarlijks een keer in handen krijgen.

Draaihals

Christian Brinkman

De Cetti's zanger was vanaf 2008 een regelmatige bezoeker van het toenmalige ringstation Oud Naarden en heeft daar ook gebroed. Bij Oud Valkeveen konden we hem tot nu toe maar een keer vangen in 2014 en 2015, maar het lijkt er nu op dat hij zich hier weer gevestigd heeft. De spotvogel hebben wij tot nu toe alleen in het voorjaar als volwassen vogel kunnen vangen en deze vangst in augustus betreft de eerste jonge vogel voor ons. Het vuurgoudhaantje is bijzonder omdat wij die nooit eerder in augustus gevangen hebben.

Nieuwe records

Dit jaar laat een grotere variatie aan soorten zien dan gebruikelijk en van een aantal daarvan zijn er alleen al in de maand augustus meer gevangen dan het jaartotaal gedurende de afgelopen tien jaar. De 385 rietzangers, die wij alleen in augustus vingen, overtreffen zelfs de totale vangsten van deze soort over de periode tussen 2012 en 2015. Bij deze rietzangers zat ook een vogel met een Stavanger ring uit Noorwegen. In augustus hebben we 36 sprinkhaanzangers uit de netten gehaald, een record. In september konden wij daar nog eens 17 aan toevoegen. Sprinkhaanzangers broeden van zuidelijk Scandinavië tot Rusland en overwinteren in West-Afrika ten zuiden van de Sahara. Snorren worden in Nederland duidelijk minder gevangen dan sprinkhaanzangers en daar kregen we er in augustus 28 van in handen, veel meer dan in andere jaren. Ook snorren broeden overwegend in noordelijk Europa. Hun overwinteringsgebied is niet goed bekend met meldingen uit zowel de Sahel als meer zuidelijk gelegen gebied in West-Afrika. In augustus hebben we 18 jonge blauwborstjes kunnen ringen, een nieuw record.

Sprinkhaanzanger

Christian Brinkman

Snor

Christian Brinkman

Onze witsterblauwborsten overwinteren zowel in het Iberisch schiereiland als in West Afrika.

Ook in september vingen we weer een nieuwe baansoort, het waterhoen. Waterhoentjes zien en horen we met enige regelmaat maar op 2 september bleef hij voor het eerst in de netten hangen, waar hij normaliter gelijk weer uitloopt. Opvallend waren de 10 gekraagde roodstaarten en 11

roodborsttapuiten die we in september vingen en op 23 september vingen we zelfs zeven roodborsttapuiten op een dag.

Dat we deze zomer zulke grote aantallen vogels konden vangen ligt vooral aan de gedane inspanningen met voldoende mensen en extra dagen dat er geringd kon worden.

De vraag wordt gesteld waar al deze vogels vandaan komen en vooral dat er zulke hoge aantallen gevangen worden, terwijl bij ons het seizoen minder gunstig was. Een belangrijk antwoord hierop zijn de weersomstandigheden. De meeste trekvogels komen uit het noorden en oosten van Nederland, een heel groot gebied met heel veel vogels. De aantallen en soorten zijn vooral afhankelijk van het weer. De meeste soorten trekken 's nachts en bij helder weer kunnen ze zo hoog vliegen dat ze voorbijkomen zonder dat we daar iets van merken. Dat was vooral in 2016 het geval.

Dit jaar was er vrij veel bewolking en hebben we geluid gedraaid van soorten waarvan verwacht werd dat die langs zouden kunnen komen. Bij die geluiden zaten bewust geen kleine karekieten of zwartkoppen, omdat we anders meer vogels zouden krijgen dan we aan kunnen.

Het zal duidelijk zijn waar de vogels met een Stavanger ring vandaan kwamen. Veel vogels komen uit Noorwegen en andere Scandinavische landen. Omdat biometrie belangrijker wordt kunnen we nu ook vaak de herkomst van vogels inschatten aan de hand van bijvoorbeeld de vleugellengte. Bij kleine karekieten hebben Engelse vogels de kortste vleugels en vogels uit noordoost Europa de langste. Enkele dagen was er een aanhoudende wind uit het westen en kregen we veel kleine karekieten met korte vleugels in de netten. Dat waren mogelijk dus vogels uit Engeland.

In september vingen we ook vijf Cetti's zangers, een soort die niet verwacht wordt via migratie uit het noorden. Populaties van Cetti's zangers uit de Biesbosch of uit Flevoland hebben zich de laatste tijd flink uitgebreid en onze conclusie is daarom dat deze vogels middels dispersie de Gooimeerkust hebben bereikt. Het wordt dus afwachten of ze er in het voorjaar nog zitten.

Wanneer u zelf een bezoek wilt brengen aan het ringstation of vragen heeft over het bovenstaande, kunt u ons dat laten weten door een mail te sturen naar .